

Lietuvos Respublikos energetikos ministrui Žygimantui
Vaičiūnui

2026 m. vasario 2 d., Nr. 26-012VK

Lietuvos Respublikos energetikos ministerijai

DĖL RIBOJIMŲ ELEKTROS ENERGIJOS GENERACIJAI TAIKymo

Gerb. ministre,

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK) kreipiasi į Jus dėl teisinio reguliavimo tobulinimo. **Sausio 19 d. Energetikos ministerijoje vykusio susitikimo su Jumis ir Jūsų komanda metu diskutavome** apie atsinaujinančių išteklių energetikos plėtrą ir ribojimų generacijai taikymo reguliavimą. Įvertinus Jūsų prašymą pateikti konkretų pasiūlymą dėl reguliavimo tobulinimo, susijusio su ribojimų generacijai taikymu, teikiame LVK siūlymą. **Prašome Energetikos ministeriją inicijuoti Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo pakeitimus, toliau pristatomus šiame rašte.**

Situacijos pristatymas ir argumentacija

Šiuo metu galiojančio Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos 2025 m. lapkričio 21 d. nutarimu Nr. O3E-1721 patvirtinto Pasinaudojimo elektros perdavimo tinklais tvarkos aprašo (toliau – **Aprašas**) 216.3 p. nustatyta elektros energijos gamybos ribojimų taikymo galimybė net iki 100 proc., o Aprašo 27.1 p. įvardijama tik operatoriaus neįpareigojanti tikimybė, kad eksploatavimo ribojimai dėl perdavimo tinklo galimybių vidutiniškai neturėtų būti didesni nei 10 proc. pagaminamos energijos per metus normaliomis darbo sąlygomis, o Aprašo 27.2 p. nustatyta, kad dėl sistemos valdymo galimybių ribojimai gali siekti ir Aprašo 216.3 p. nurodytą ribą, t. y. 0 MW, kas reiškia visišką elektrinės išjungimą. Atsižvelgiant į tai, kad poįstatyminiu teisės aktu įtvirtinta iš esmės neribota elektrinės eksploatavimo, t. y. pagaminto elektros energijos priėmimo į tinklą ir jos persiuntimo, ribojimų taikymo galimybė, atkreiptinas dėmesys į tai, kad privačiomis investicijomis vykdoma atsinaujinančius energijos išteklius naudojančių elektrinių statyba šiuo metu iš esmės yra nefinansuotina finansų įstaigų. Siekiant užtikrinti palankią investicinę aplinką į atsinaujinančios energetikos projektus, **įstatymo lygmeniu turi būti nustatyta aiški taikytinų ribojimų riba, kuria investuotojai ir finansų įstaigos galėtų vadovautis priimant finansavimo sprendimus ir vertinant investicijų riziką, o viršijus šią ribojimų ribą turi būti numatytas aiškus praradimų kompensavimo mechanizmas.**

Apraše įtvirtinta elektros perdavimo tinklo operatoriaus galimybė neribotai (iki 100 proc.) riboti elektrinių, naudojančių atsinaujinančius energijos išteklius, eksploatavimą. Taigi, atsinaujinančius energijos išteklius naudojančios elektrinės gali būti perdavimo tinklo operatoriaus išjungiamos nenustatant ne tik maksimalios ir prognozuojamos tokių išjungimų ribos, tačiau ir nenumatant jokio dėl tokio ypatingai svarbios ekonominės veiklos – elektros energijos gamybos – ribojimo taikymo kompensavimo mechanizmo. Tokiu būdu yra **sukuriamas elektros energijos gamybos rinkos neapibrėžtumas, sudarantis reikšmingas teisinio reguliavimo kliūtis įgyvendinti atsinaujinančius išteklius naudojančių elektrinių statybos projektus ir mažinantis valstybės galimybes tinkamai ir laiku įgyvendinti Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje nustatytus tikslus.**

Pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas 2023 m. lapkričio 7 d. nutarime konstatavo, kad elektros gamybos iš atsinaujinančių energijos išteklių ribojimų taikymui nepakanka šiuo metu galiojančių Elektros energetikos įstatymo 31 ir 39 straipsnių nuostatų, kuriomis šiuo metu grindžiamas tokių ribojimų detalesnis reglamentavimas poįstatyminiais teisės aktais, *inter alia* Apraše. Kartu Konstitucinis Teismas minėtame nutarime pažymėjo, kad siekdamas sklandaus elektros energijos tinklų funkcionavimo (elektros energijos gamybos iš įvairių atsinaujinančių energijos išteklių plėtos

suderinamumo su elektros energijos tinklų pajėgumais) ir nepertraukiamo elektros energijos tiekimo vartotojams, taip pat atsižvelgdamas į elektros energijos gamybos iš įvairių atsinaujinančių energijos išteklių prioritetus, įstatymų leidėjas įstatymu gali nustatyti elektros energijos gamybos iš skirtingų atsinaujinančių energijos išteklių ribojimus. Atsižvelgiant į tai, kad ribojimų elektros energijos gamybai taikymas yra esminė šios energetikos srityje vykdomos specifinės ūkinės veiklos sąlyga, daranti esminį poveikį šiai ūkinei veiklai, nustatant elektros gamybos iš atsinaujinančių energijos išteklių gamybos ribojimus įstatymų leidėjas taip pat turi nustatyti dėl tokio suvaržymo patirtų praradimų kompensavimo įstatymines prielaidas.

Pasiūlymas

Siekiant konkretizuoti iškeltus klausimus, LVK kartu teikia ir konkretų pasiūlymą dėl Elektros energetikos įstatymo pakeitimo. Prašome Energetikos ministeriją pateikti tokį ar panašaus pobūdžio siūlymą Seimui:

Siūlome pakeisti Elektros energetikos įstatymo 31 straipsnio 2² dalį ir išdėstyti ją taip:

„2². Pralaidumų rezervavimo tvarka, atsižvelgiant į Tarybos nustatytus pagrįstus principus ir (ar) kriterijus, gali būti diferencijuojama pagal asmenų ir (ar) įrenginių grupes, elektrinių, elektros energijos gamybos ir energijos kaupimo įrenginių įrengtosios galios ar prijungimo taške suteikiamos leistinos generuoti galios dydį, taip pat pagal esamų laisvų elektros tinklų pralaidumų dalį, kai, įvertinus prie tinklo prijungtų elektrinių, elektros energijos gamybos ir energijos kaupimo įrenginių patiekiamos į elektros tinklą galios nevienalaikiškumą, gali būti nustatyti šio įstatymo 22 straipsnio 31 dalyje ir 48² straipsnio 3 dalyje numatyti prijungimo pajėgumų arba eksploatavimo apribojimai. Leidžiama nustatyti ir taikyti prijungimo prie elektros tinklų pajėgumų arba eksploatavimo apribojimus, nulemtus perkrovų elektros tinkle ir (arba) energetikos sistemos balanso (elektros energijos gamybos ir suvartojimo santykio) galimybių, ir (arba) saulės ir vėjo energijos generacijos sutapties, taip pat mažinti apribojimų apimtį, esant tinklų naudotojo įsipareigojimui kartu su elektros gamybos įrenginiais įrengti energijos kaupimo įrenginius. ~~Konkrečios šių apribojimų apimtys, jų taikymo atvejai, etapai ir principai, taip pat reikalavimai energijos kaupimo įrenginių, kurių įrengimas leidžia sumažinti ribojimus, techniniams parametrams, detalizuojami Pasinaudojimo elektros tinklais tvarkos apraše. Taikant minėtus prijungimo prie elektros tinklų pajėgumų arba eksploatavimo apribojimus, tinklų naudotojų už elektros biržoje parduotą elektros energiją gautos pajamos nėra mažinamos. Tinklų naudotojams, kuriems taikomi Pasinaudojimo elektros tinklais tvarkos apraše nustatyti realaus laiko ribojimai, nėra skaičiuojamos disbalanso išlaidos tuo atveju, kai tinklų operatorius generaciją riboja iki lygio, žemesnio nei saugi generavimo riba, nustatyta atsižvelgiant į saulės ir vėjo elektrinėse pagamintos elektros energijos generacijos sutaptį, energetikos sistemos balansą bei elektros sistemos eksploatavimo saugias ribas.~~ **Elektros energijos, pagamintos iš atsinaujinančių išteklių, priėmimas ir persiuntimas elektros tinklais gamintojui negali būti ribojamas daugiau nei 5 procentais jo iš atsinaujinančių išteklių per vienerius metus pagaminto elektros energijos kiekio, į šį kiekį neįskaitant perdavimo tinklo avarijų ir remontų bei rekonstrukcijų laikotarpių. Gamintojo nuostoliai, patirti dėl didesnio nei nustatyta elektros energijos kiekio, pagaminto iš atsinaujinančių energijos išteklių, priėmimo ir persiuntimo apribojimo atlyginami Tarybos nustatyta tvarka.** Taryba užtikrina, kad Pasinaudojimo elektros tinklais tvarkos apraše nustatomi prijungimo pajėgumų arba eksploatavimo apribojimai būtų nustatomi remiantis skaidriomis ir nediskriminacinėmis procedūromis, taip pat kad būtų užtikrintas tinklų naudotojų naujai prijungiamų įrenginių (elektrinių ir kaupimo įrenginių) ekonominis efektyvumas ir kad nebūtų sukurta nepagrįstų kliūčių patekti į elektros energijos rinką. Vadovaudamasis Reglamento (ES) 2019/943 12 ir 13 straipsnių ir šio įstatymo nuostatomis, perdavimo sistemos operatorius Pasinaudojimo elektros tinklais tvarkos apraše nustato elektros energijos priėmimo, persiuntimo ir perskirstymo tvarką. Be to, perdavimo sistemos operatorius Pasinaudojimo elektros tinklais tvarkos apraše nustato elektros

energijos persiuntimo nutraukimo sąlygas, kai tinklų naudotojo elektros įrenginių patiekiamą į elektros tinklus aktyvioji galia viršija leistiną generuoti galią.“

Dėkojame už bendradarbiavimą. Siekiant toliau. Esant poreikiui LVK ir jos nariai yra pasirengę įsitraukti į derinimo procesą, teikiant reikalingą papildomą informaciją.

Pagarbiai

Generalinė direktorė

Ineta Rizgelė

Originalas nebus siunčiamas. Saulius Mažlekas, el. p. vilius@lvk.lt, mob. +37067703607.